Blanca Croitor

TRĂSĂTURI FLEXIONARE ALE UNOR SUBSTANTIVE RECENT ATESTATE

În acest articol ne propunem să facem câteva observații cantitative cu privire la trăsăturile flexionare ale substantivelor recent înregistrate în limba română, cuprinse în lucrarea *Inventar de cuvinte şi sensuri noi atestate în mediul online (ICSO, 1)*, publicată la Editura Academiei Române în 2020. *Inventarul* cuprinde aproximativ 1400 de cuvinte înregistrate recent în diverse contexte online, de la cărți, publicistică, site-uri comerciale, până la bloguri, forumuri, pagini de social media etc., neînregistrate în alte dicționare explicative (inclusiv DCR_3). Cuvintele din *Inventar* sunt foarte diverse stilistic, iar formele morfologice indicate reflectă uzul online, lucrarea nepropunându-şi să fie una normativă. Din inventar, am reținut doar cuvintele nou înregistrate, nu şi pe cele mai vechi la care s-au înregistrat sensuri sau tipuri de utilizări noi (marcate cu asterisc), cum ar fi: *cluster**, al cărui sens mai vechi era „efect sonor prin suprapunerea mai multor tonuri şi semitonuri sau numai semitonuri” (MDN), iar în ICSO este „concentrare geografică de instituții şi companii interconectate, aparținând unui anumit domeniu, cuprinzând un grup de industrii înrudite şi alte entități importante din punctul de vedere al concurenței”, *izolator** „corp rău conducător de electricitate sau de căldură”, în DLRLC şi „cameră din penitenciar unde deținutul stă singur, izolat de ceilalți deținuți; salon dintr-un spital, unde este izolat un pacient” în ICSO etc. Aproximativ 80 de substantive din inventar sunt marcate cu [*], iar unele dintre ele prezintă încadrări morfologice noi: *all inclusive* este înregistrat în DCR_3 ca adjectiv, iar în ICSO este şi adverb şi substantiv neutru (*un all inclusive scump*); *speaker** s.n. „dispozitiv de amplificare a sunetului emis de un aparat”, pl. *speakere* (ICSO), este înregistrat în DEX ca s.m. (pl. *speakeri*) cu sensul „preşedintele Camerei Comunelor în Marea Britanie şi al Camerei Reprezentanților în SUA”; *stivuitor** s.n. „utilaj de ridicat autopropulsat, care serveşte la încărcarea, descărcarea şi deplasarea pe distanțe scurte a unor pachete” pl. *stivuitoare* (ICSO) este înregistrat în DEX ca s.m. şi s.f. (*stivuitoare*) „muncitor care se ocupă cu stivuirea” (doar s.m. în mai vechiul DLRLC); substantivul masculin plural *druzi*, înregistrat încă din dicționarul lui Şăineanu cu sensul „popor mahomedan în Siria”, îşi reface o formă de singular *druz** şi are şi utilizări adjectivale (*membrii comunității druze*, în ICSO) etc. De asemenea, nu am reținut pentru cercetarea cantitativă numele proprii (*Amazonia, Urbaniada, New Age, Nintendo, Zika* ş.a.).

LR, LXVIII, nr. 4, p. 479–489, Bucureşti, 2019

BDD-A31565 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:49:37 UTC)

1. SUBSTANTIVELE MASCULINE

1.1. Tiparul prototipic Ø – *i* devocalizat este cel mai productiv: 213 din totalul de 232 de substantive masculine înregistrate se încadrează aici. Sursele acestor substantive sunt diverse: împrumuturi din engleză, formații cu sufixe şi prefixe, compuse cu sufixoide şi prefixoide (de la cuvinte deja existente în limbă), alte tipuri de compuse etc.[1]:

– anglicisme: *account/-ți*[2], *admin-i, antivaxer-i, bartender-i, bloodhound/-zi, booker-i, breaker-i, consumer-i, flair bartender-i, fundraiser-i, hater-i, hobbit/-ți, influencer-i, kiteboarder-i, kitesurfer-i, maker-i, marketer-i, milenial-i, publisher-i, punker-i, researcher-i, reseller-i, trol-i, transgender-i, ultras/-şi* (var. sg. *ultraş*), *vendor-i, vlogger-i, youtuber-i, zooter-i;*

– formații cu sufixe (de la baze nominale sau verbale, de diverse origini): *abisinian/-eni, all-inclusivist-i, amazonian/-eni, ambalator-i, ambulanțier-i, antropocentrist/-şti, aparținător-i, aproximator-i, avertizor-i, basculantist/-şti, băsescian/-eni, becalist/-şti, brejnevist/-işti, buruienist/-şti, cactusar-i, cactusist/-şti, caltaboşar-i, CAP-ist/-şti, caravanar-i, chavist/-şti* (semianalizabil), *cioloşist/-şti, ciucan-i, clintonian/-eni, cocsar-i, comunicator-i, concedent/-ți, conservaționist/-şti, conspiraționist/-şti, contestator-i, contribuent/-ți, contributor-i, coordinator-i, cosmopolitan*[1]*-i, cosmopolitan*[2]*-i, cotrocenist/-şti, cuzist/-şti, detectorist/-şti, devalizator-i, diasporez-i, dinamovist/-şti, dronist/-şti, drujbist/-şti, dughinist/-şti, facilitator-i, francizat/-ți, francizor-i, galerist/-şti, giuleştean/-eni, gomorist/-şti, hondurian/-eni, husserlian/-eni, iliescian/-eni, inclusivist/-şti, independentist/-şti, inductivist/-şti, iohannist/-şti, îmbuteliator-i, kaghebist/-şti* (var. *KGB-ist*), *maghiarist/-şti, mănăşturean/-eni, mircist/-şti, motivator-i, muist/-şti, muntenegrean/-eni, New-Age-ist/-şti, newyorkez-i, nobelist/-şti, nunuist/-şti, orbanist/-şti, parkinsonian/-eni, pălincar-i, pălincarăş-i, pârnăiabil-i, penelist/-şti, pesederist/-şti, petrilean/-eni, potențiator-i, puricist/-şti, putinist/-şti, rapidist/-şti, retrogradabil-i, rotterdamez-i, serigrafist/-şti, shaormist/-şti, simonist/-şti, soroşist/-şti* (var. *sorosist*), *stivuitorist/-şti, taiwanez-i, tefelist/-şti, texan-i, titularizabil-i, togolez-i, torinez-i, trumpist/-şti, userist/-şti, vaccinist/-şti, votac-i, wahhabit/-ți;*

– formații cu prefixul negativ *ne-*: *neamerican-i, necomunist/-şti, neeuropean/-eni, nerezident/-ți;*

– formații parasintetice: *acreierat/-ți*, *eurasianist/-şti;*

– compuse cu diverse sufixoide: *algeziolog-i, băsescofil-i, băsescolog-i, brâncuşolog-i, buricoman-i, celtoman-i, celtopat/-ți, citatoman-i, creştinopat/-ți, dacoman-i, dacopat/-ți, factoid/-zi, francoman-i, germanoman-i, latinopat/-ți,*

[1] ICSO nu menționează etimologia cuvintelor; toate observațiile etimologice referitoare la aceste substantive ne aparțin.

[2] Indicăm în aceste liste de exemple şi alternanțele vocalice sau consonantice care apar în paradigmă.

BDD-A31565 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:49:37 UTC)

ludoman-i, ludopat/-ți, maghiaroman-i, maghiaropat/-ți, meteopat/-ți, munțoman-i, naturopat/-ți, religioman-i, romanopat/-ți, slavopat/-ți, tracopat/-ți, turcopat/-ți;

– compuse cu prefixoide: *antibolşevic-i, anticeauşist/-şti, antieuropean/-eni, antiiliescian/-eni, antiimigraționist/-şti, antioccidental-i, antirus/-şi, antivaccinist/-şti, autodisponibilizat/-ți, autoexclus, autoexilat/-ți, coinventator-i, comediator-i, copartener-i, coplătitor-i, ecoanarhist/-şti, etnoarheolog-i, etnoistoric-i, eurobirocrat/-ți, eurocomisar-i, euroentuziast/-şti, extraeuropean/-eni, fitoestrogen-i, neoconservator-i, proiliescian/-eni, radiodifuzor-i, vicelider-i;*

– alte tipuri de compuse: *account manager-i, chimiorezistent/-ți, electro-energetician/-eni, eurofil-i, eurofob-i, fotojurnalist/-şti, narcoterorist/-şti, necrofan-i;*

– alte surse: *auctor-i, capelin-i, carcalac-i, connaisseur-i*[3]*, daimon-i, ghiolban-i, gopnic-i, introvert/-ți, somal-i, șparlamentar-i.*

Se includ în acest tipar flexionar şi substantivele cu alternanțele c – ʧ, g – ʤ: *ciumpalac-ci, ortorexic-ci, peratolog-gi,* precum şi cele cu alternanța l – Ø: *firfirel/-ei, hipsterel/-ei, vuvuzel/-ei.*

Multe dintre aceste substantive (ca şi cele de genul feminin) au şi omonime adjectivale: *acreierat, amazonian, anticeauşist, antieuropean, antropocentrist, creştinopat, euroentuziast, giuleştean, neoconservator, nobelist, penelist, proiliescian, rotterdamez, soroşist, titularizabil, togolez, torinez, transgender, userist/-şti, vaccinist/-şti, wahhabit/-ți* etc.

În acest tipar este atras şi substantivul *ultras* împrumutat din engleză, care în limba de origine este la plural, deoarece este utilizat mai ales la plural, referitor la suporterii de fotbal fanatici. În română substantivul este tratat ca o formă de singular, căruia i se ataşează desinența de plural specifică sistemului morfologic românesc (*-i, ultraşi*), de la aceasta refăcându-se o formă de singular *ultraş* (*un binecunoscut ultraş al partidelor de şah*, în ICSO).

1.2. Tiparul u – i este puțin productiv, cele 4 substantive înregistrate fiind derivate cu sufixele *-ău, -eu* şi cu sufixele complexe *-ălău, -ălău*: *mitingău-i, tefeleu-i; homalău-i, nemțălău-i.*

1.3. Tiparul e – i înregistrează doar un substantiv, format prin derivare cu sufixul *-ete*: *sclavete/-ți.*

1.4. Tiparul neologic o – i, caracteristic substantivelor de origine italiană, înregistrează şi el doar un element nou: *bianconero-i* („jucător al echipei de fotbal Juventus Torino, purtând echipament alb-negru”).

1.5. Substantivele invariabile

Corpusul cercetat cuprinde şi câteva substantive (masculine) care au aceeaşi formă la plural ca la singular, împrumutate din italiană (*barista*) şi engleză (*bully, emoji*, care are şi o variantă de genul neutru) sau creat în română (*târfoi*).

[3] Spre deosebire de substantivul feminin *connaisseuse*, care păstrează marca de plural din limba de origine (v. *infra*, **2.8**).

BDD-A31565 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:49:37 UTC)

1.6. Substantive defective

Unele dintre substantivele masculine din inventar nu au o formă de plural: *camerlengo, carmol, clenbuterol, dietilenglicol, fratelo, ratan, tati, wannabe.* Sustantivul *tituşki* „grup organizat de tineri mercenari, cu tendințe anarhice, care comit fapte ilegale sau la limita legalității, utilizați de autoritățile ucrainene împotriva protestatarilor antiguvernamentali” este defectiv de singular.

2. SUBSTANTIVELE FEMININE

2.1. Tiparul flexionar ă – e este cel mai productiv (cca 120 de substantive). Putem distinge în cadrul acestor substantive câteva categorii:

– substantive feminine cu trăsătura +animat, care au şi un corespondent masculin înregistrat în inventar, deci şi substantivul masculin este recent înregistrat în limbă; majoritatea acestora sunt analizabile ca formate cu sufixul moțional *-ă* de la substantivul masculin (urmând convenția lexicografică, au fost tratate în cadrul aceluiaşi cuvânt-titlu): *abisiniană-e, ambulanțieră-e, antibăsesciană/-ene, antibolşevică-e, antivaccinistă, autoexilată-e, băsistă-e, benzinară-e, birmaneză-e, blonduță-e, bologneză-e, buruienistă-e, cactusistă-e, CAP-istă-e, chavistă-e, ciumpalacă-e, copartenеră-e, creştinopată-e, cuzistă-e, detectivă-e, diasporeză-e, dinamovistă-e, euroentuziastă-e, eurofilă-e, eurofobă, fotojurnalistă-e, galeristă-e, giuleşteană/-ene, gomoristă-e, introvertă-e, kaghebistă-e, ludopată-e, milenială-e, mircistă-e, muistă-e, muntenegreană/-ene, munțomană-e, naturopată-e, New-Age-istă-e, newyorkez-ă, nobelistă-e, ortorexică-e, penelistă-e, pesederistă-e, soroşistă-e, rapidistă-e, retrogradabilă-e, taiwanez-ă, tefelistă-e, texană-e, togoleză-e, torineză-e, transgenderă-e, useristă-e, vaccinistă-e, vicelideră-e, votacă-e*; unele dintre substantive feminine cu acest tipar flexionar sunt formate cu alte sufixe, având intrare separată în dicționar (uneori, şi diferențe de sens față de corespondentul masculin): cu sufixul *-iță* sunt formate *benzinăriță-e* „femeie care lucrează în rețeaua stațiilor de încărcare cu benzină şi motorină” (vs *benzinar* „comerciant de benzină şi de alți combustibili”), *influenceriță*, *vloggeriță* (var. *vlogăriță-e*), *youtuberiță*; cu sufixul *-că*: *amazoniancă-e, ciucancă-e, ghiolbancă-e, giuleşteancă/-ence, muntenegreancă/-ence, petrileancă/-ence*; se poate constata că uneori acelaşi substantiv masculin este baza pentru două derivate moționale, cu *-ă* şi cu *-că*: *giuleşteană* şi *giuleşteancă*, *muntenegreană* şi *muntenegreancă*;

– substantive feminine cu trăsătura + animat care ***nu*** au corespondent masculin înregistrat în inventar, majoritatea create prin derivare cu sufixe moționale de la substantive masculine înregistrate deja în diverse dicționare: *administratoră-e, artizană-e, barbugioaică-e, cancelară-e, centaură-e, centauriță-e, clubberiță-e, cocalară-e, cocălăriță-e, copywriteriță-e, dispeceră-e, eurodeputată-e, fotomodelă-e, fotomodeloaică-e, freelanceriță-e, gameriță-e, gardiană-e,*

BDD-A31565 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:49:37 UTC)

germancă-e, hipsteriță-e, impresară-e, israeliancă/-ence, IT-istă-e, lolită-e, lunetistă-e, magistrată-e, manechină-e, muntenegreancă/-ence, octomamă-e, panaramă-e, promoteriță-e, smardoaică-e, sorelă-e (var. *sorellă*); din aceast inventar, doar *lolită, octomamă, panaramă* şi *sorelă* nu sunt formate prin derivare moţională;

– substantive feminine inanimate: *aflatoxină-e, antireformă-e, benzodiazepină-e, biclă-e, branulă-e, căbănuță-e, chinolonă-e, cifă-e, ciorbiță-e, electrocentrală-e, eritropoietină-e, euroacciză-e, eurocupă-e, eurometropolă-e, miuță-e, nanocelulă-e, nanoparticulă-e, transgenă-e, vlogosferă-e*.

Desinența de plural *-e* este preluată şi de substantivul *echinacea* (pronunțat cu hiat, *-a* final neaccentuat) – pl. *echinacee*, care se înscrie astfel într-o paradigmă nespecifică limbii române (*a – e*). De obicei, substantivele terminate în *-ea* (cu diftong) sau *-a* (accentuat) primesc desinența *-le* (*canapea – canapele, pijama – pijamale*), dar *echinacea* este pronunțat cu hiat.

2.2. Tiparul flexionar ă – i este ceva mai puțin productiv (15 substantive): *berică-i, beţivăneală/-eli, cârcoteală/-eli, cârdăşeală/-eli, chiulangeală/-eli, ciubucăreală/-eli, cocălăreală/-eli, cupiură-i, fonfăială/-eli, golăneală/-eli, hipstereală/-eli, ieftinătură-i, negustoreală/-eli, pişcotăreală/-eli, supramăsură-i.* Cu excepția lui *cupiură* şi *supramăsură*, acest tipar cuprinde substantive formate prin derivare cu diverse sufixe (predominant *-eală*, rar *-ătură* şi *-ică*). Se includ aici şi substantivele cu alternanțele că – ʧ, gă – ʤ: *cinecronică-i, euroligă-i, rețelistică-i, superligă-i.*

2.3. Tiparul e – i devocalizat este foarte productiv (105 substantive), în special datorită numărului mare de formații cu sufixele *-are, -ere, -ire* sau cu prefixe şi prefixoide: *anonimizare/-ări, anvelopare/-ări, apostilare/-ări, auctoritate/-ăți, autizare/-ări, autocompătimire-i, autoconvingere-i, autocopiere-i, autoculpabilizare/-ări, autodeconspirare/-ări, autodisponibilizare/-ări, autodiversificare/-ări, autoexcludere-i, autoexilare/-ări, autoglorificare/-ări, autoinvitare/-ări, automotivare/-ări, autonumire-i, autopromovare/-ări, autopropunere-i, autoreglementare/-ări, autoreprezentare/-ări, autosesizare/-ări, autovindecare/-ări, baronizare/-ări, branşare/-ări, bruxelizare/-ări, ceauşizare/-ări, cipare/-ări* (var. *chipare*), *cocalarizare/-ări, coeditare/-ări, columbenizare/-ări, cretinătate/-ăți, cvasicertitudine-i, dalare/-ări, decolantare/-ări, de-euroizare/-ări, dezescaladare/-ări, energizare/-ări, erdoganizare/-ări, favorabilitate-i, ficționalizare/-ări, fortifiere-i, francizare/-ări, gajare/-ări, gentrificare/-ări, hipsterizare/-ări, homosexualizare/-ări, însclăvire-i, însclavizare/-ări, mansardare/-ări, mapare/-ări, megaputere-i, microcipare/-ări, microfinanțare/-ări, neacoperire-i, neacordare/-ări, neactualizare/-ări, neaderare/-ări, neaplicare/-ări, nearestare/-ări, nearmonizare/-ări, neasigurare/-ări, neasumare/-ări, neatingere-i, neexercitare/-ări, nefinalizare/-ări, nefolosire-i, neincludere-i, neinformare/-ări, neîncasare/-ări, neîncepere-i, neocupare/-ări, neparticipare/-ări, neprezentare/-ări, neprogramare/-ări, nepunere-i, nerealizare/-ări, nesincronizare/-ări, netrimitere-i, neutilizare/-ări,*

BDD-A31565 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:49:37 UTC)

photoshopare/-ări (var. *fotoşopare*), *pidginizare/-ări, preaprobare/-ări, precalificare/-ări, procrastinare/-ări, reapropiere-i, recentralizare/-ări, recorectare/-ări, redesenare/-ări, redirecționare/-ări, redotare/-ări, refinanțare/-ări, repornire-i, repoziționare/-ări, resoftare/-ări, responsabilizare/-ări, revânzare/-ări, setare/-ări, subcontractare/-ări, suprasubscriere-i, teleguvernare/-ări, teleormanizare/-ări, viralizare/-ări, zombificare/-ări.*

2.4. Tiparul ie – ii este destul de productiv (24 de substantive), majoritatea substantivelor fiind obținute prin compunere cu sufixoidele *-logie, -manie, -patie* sau prin derivare cu sufixe: *algeziologie-i, americanomanie-i, angiocoronarografie-ii, antonescomanie-ii, autoinvitație-ii, buricomanie-ii, celtomanie-ii, condroplastie-ii, dacie-ii, epiteliopatie-ii, etnomanie-ii, făloşenie-ii, fierătanie/-ănii, ghiolbănie-ii, glomerulopatie-ii, keratopatie-ii, logomanie-ii, ludomanie-ii, maculopatie-ii, politicomanie-ii, radiculopatie-ii, radiopatie-ii, retromanie-ii, vasculopatie-ii.*

2.5. Tiparul cu omonimia e – e înregistrează doar 9 formații: *ambalatoare, avertizoare, comunicatoare, contestatoare, contributoare, coordinatoare, coplătitoare, facilitatoare, neoconservatoare.*

2.6. Tiparul Ø – le este foarte puțin productiv, ambele formații fiind derivate cu sufixul *-ea*: *bombardea/-ele, crănțănea/-ele* (utilizat mai ales la plural).

2.7. Substantive defective

Multe substantive feminine din inventar nu au o formă de plural: *abulomanie, analizabilitate, anarhizare, angajabilitate, angiotensină, anti-austeritate, antiblocare, asocialitate, autoalimentare, autoderiziune, autoînvinovățire, autosuficiență, autosustenabilitate, baronime, băsescizare, băsificare, beneficitate, biosecuritate, boşorogime, buni, carbamazepină, căblăraie, cofeinizare, competitivizare, comunizare, conformizare, contributivitate, critifiction, critificțiune, croazetă, cvasiabsență, cvasiegalitate, dacomanie, dacopatie, debăsescizare, defavorabilitate, derusificare, descreştinare, dezafiliere, donuterie, enosimanie, entezopatie, etnoarheologie, euromanie, evreime, fenitoină, feelingeală, filtrabilitate, fotoîmbătrânire, francomanie, gamapatie, glutetimidă, habitabilitate, hârțogăraie* (var. *hârțogărie*), *hipsterime, infomanie, inovativitate, interculturalitate, interesterificare, internetomanie, intrigăraie, iohannomanie, iudeomanie, latinopatie, ludopatie, macromanie, maghiarime, maghiaropatie, maleficitate, mami, medievalistică, mercenarizare, metaqualonă, muncomanie, munțomanie, nanomedicină, nanoparticulă, neaccizare, neachitare, neactivare, neadjudecare, neadministrare, neadoptare, neaerisire, neafectare, neafişare, nealegere, neapartenență, neatractivitate, necolaborare, neconstituționalitate, nedepunere, neprotejare, nesancționare, neuitare, nonproliferare, ortorexie, peratologie, plastinație, predictibilitate, prefezabilitate, prefinanțare, reinventare, restrictivitate, rifampicină, romanomanie, romanopatie, sana, scalabilitate, selfiemanie, semnalistică, tartrazină, termopanomanie, ticăloşire, tineriadă,*

BDD-A31565 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:49:37 UTC)

tracopatie, transgeneză, tricotilomanie, vlogging. În general, e vorba de substantive abstracte.

Substantivul *generale* „alegeri generale (pentru parlament)”, obținut prin elipsă, are doar formă de plural. În cazul substantivelor *chia, focaccia* (împrumutate din italiană), *lesbi* (format prin trunchiere) şi *social media* (împrumutat din engleză) se menționează că sunt invariabile (neavând nici forme flexionare de G–D).

2.8. Substantive neadaptate sistemului flexionar românesc

La inventarul de desinențe specific sistemului românesc se adaugă desinența *-s*, împrumutată din franceză sau din engleză împreună cu substantivul: *connaisseuse* (din fr.) este înregistrat în *Inventar* cu pl. *connaisseuses*, iar *fake news* este un substantiv *plurale tantum* care îşi păstrează marca de plural din limba engleză.

3. SUBSTANTIVELE NEUTRE

3.1. Desinența de plural *-uri* este cel mai frecvent întâlnită[4] (140 de substantive): *absurdistanuri, accounturi*, *app(-)uri, back-end-uri, basement-uri, benchmark(-)uri, blogroll-uri, blogspoturi, bookbloguri, bookinguri, bourbonuri, boybanduri, briefuri, bulk(-)uri, bulk-carrier-uri, buzz-uri, cabrio-uri, candy bar-uri, CAP-uri, chargebackuri, checkpoint(-)uri, chipset(-)uri, cloud(-)uri, CNP-uri, combo-uri, corporate(-)uri, crack-uri, curriculumuri*, *debriefing(-)uri, diclofenacuri, downstream(-)uri, downtempo-uri, dream team(-)uri, drop-uri, ego(-)uri, engagement(-)uri, enter-uri, EP-uri, euromitinguri, eurosloganuri, fail(-)uri, feed(-)uri, fellowshipuri, flash sale-uri, flipchart(-)uri, focus-grupuri, footbag-uri, forecast (-)uri, frame-uri, framework(-)uri, french-uri, front-end-uri, fusion(-)uri, gateway (-)uri, ghost(-)uri, gpl-uri, green card(-)uri, griduri, gsm-uri, handhelduri, haplogrupuri, headline-uri, highlight(-)uri, hoverboard(-)uri, intraneturi, ITP-uri, job shadowing-uri, junkware-uri, lag(-)uri, livestream-uri, lockscreen(-)uri, mass-uri, meme-uri, mentorship(-)uri, mesh-uri, microjob(-)uri, minibaruri, minijob(-)uri, must-go-uri, must-read(-)uri, open space(-)uri, openinguri, patternuri, pitch-uri, podcast(-)uri, preview-uri, proof-uri, proofing-uri, quilling-uri, quiz-uri, reach-uri, release-uri, REMAT-uri, RV-uri, scan(-)uri, search-uri, second-uri, secret Santa-uri, segway(-)uri, selfie-uri, SH-uri, shape-uri, shoturi, sittinguri, slice(-)uri, slide-uri, slime-uri, smartwatch-uri, smiley-uri, snuff(-)uri, solitaire-uri, spin off-uri, spoof(-)uri, start-upuri, statusuri, streamuri, style-uri, superbranduri, swifturi, swipe-uri,*

[4] Scrisă cu cratimă sau fără, în funcție de contextele în care a fost întâlnit cuvântul.

BDD-A31565 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:49:37 UTC)

taburi, tantrumuri, TEU-uri, thread(-)uri, tooluri, touringuri, trickuri, tripuri, tweak(-)uri, twinuri, twinninguri, upstream(-)uri, vibe-uri, vlog(-)uri, VR-uri, wall-uri, webcast(-)uri, widget(-)uri, wrap(-)uri, zipuri.

3.2. Desinența *-e* este ceva mai puțin frecventă decât *-uri* (63 de substantive): *ad-blockere, antepremergătoare, anticonvulsivante, antimaghiarisme, antiparkinsoniene, anxiolitice, asistanate, autoalimentatoare, automarfare, băsisme, berbecisme, bordere, bunkeraje, citative, cocalarisme, columbodroame, comunicatoare, concentre, constate, contrarapoarte, credențiale, crotale, cvasiprotectorate, cvasi-războaie, depomate, dispensere, drosere, feedreadere, fillere, filmulețe, flavonoide, foldere, fotojurnale, gayometre, gâdisme, ghiolbănisme, hipermagazine, iohannisme, kickstartere, layere, mârlănisme, mini-turnee, mircisme, muftiate, muisme, nanomateriale, neurostimulente, observere, partidulețe, phasere, plannere, platouaşe, playere, puricisme, rablamente, retardere, soroşisme, spinnere, sprinklere, şparlamente, termosisteme, trumpisme, vrachiere.*

Unele dintre substantivele formate cu sufixul *-ism* au o formă de plural doar pentru sensul concret (ex. *iohannisme* „exprimare sau comportament specific președintelui Klaus Iohannis", *puricisme* „idei care exprimă concepția filosofică naționalistă, tradiționalistă, ultraortodoxă, specifică lui Dan Puric", *soroşisme* „vorbă sau faptă care reflectă susținerea față de politicile promovate de George Soros").

Doar trei substantive prezintă variație între formele de plural cu ambele desinențe: *algocalmine / algocalminuri, microbiomuri / microbioame* şi *webinare / webinaruri.*

3.3. Substantive defective

Multe dintre substantivele neutre din corpus nu au o formă de plural: *accounting, ageism, antibăsescianism, antibăsism, antieuropenism, antiterorism, backgammon, bancheting, baronialism, bartending, băsescianism, benchmarking, bloatware, boost, boot, braille, breakbeat, brejnevism, bullying, chavism, ciordistan, cocovan, contraterorism, cosmopolitan*[1]*, cotrimoxazol, crowdsourcing, cuponing, datsan, death metal, delivery, dughinism, e-business, ecoanarhism, e-couponing, electro, EPO, eurasianism, euribor, euromaidan, Europarlament, eurostat, euroterorism, flair bartending, foosball, fotojurnalism, freelancing, freestyle, funk, glifosat, gomorism, hacky sack, hipsteret, homosexualism, horeca, identitarism, iliberalism, inclusivism, inductivism, interculturalism, intersezon, interweb, jigodism, kiteboarding, komentariat, kompromat, last minute, lighting, lolitism, mirc, muism*[2]*, narcoterorism, neoconservatorism, neofeudalism, network, networking, niponism, nu-ism, nunuism, opt-in, opt-out, pareo, payment, peco, pesedism, pocket bike, postindustrialism, prepress, procurement, publishing, putinism, racing, reporting, rider, shadowing, simonism, specifism, spoofing, tefelism, tehnoterorism, telecom, trollaj, upscaling, watchdog, webdesign, well-being.*

BDD-A31565 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:49:37 UTC)

Câteva substantive sunt defective de singular: *cake pops* (cu desinența de plural din engleză), *dreadlocks* (cu desinența de plural din engleză, dar care are şi o variantă cu desinenţă românească: *dreadlock-uri*), *eurofonduri, nootropice, tolontanisme.*

Desinența de plural din limba de origine (*-s*, din engleză) este păstrată la *cake pops, dreadlocks, ads-uri,* acesta din urmă primind şi desinența românească (v. şi *infra*, **3.4.**).

4. VARIAȚIE MORFOLOGICĂ, OMONIMII

Mai multe substantive prezintă variația masculin (cu desinența de plural *-i*) – neutru (cu pluralul în *-uri* sau în *-e*): *emoji* are pl. *emoji-uri* (n.) şi *emoji* (m., omonim cu singularul), *microbiom* are pl. *microbiomuri / microbioame* (n.) şi *microbiomi* (m.), *micronutrient* are pl. *micronutrienți* (m.) şi (rar) *micronutriente* (n.), *transpalet* are pl. *transpalete* (n.) şi *traspaleți* (m.). Substantivele neutre *curriculum** şi *meme* (pl. *meme-uri*) prezintă variante de genul feminin: *curriculă*, respectiv *memă.* Substantivele *benzinar* (n.) şi *benzinară* (f.), ambele cu pl. *benzinare*, au acelaşi sens: „maşină care funcționează cu benzină”, spre deosebire de s.m. *benzinar* (pl. *benzinari*) „comerciant de benzină şi de alți combustibili”.

Uneori diferențierea morfologică se asociază cu diferențe de sens: *account* s.n., pl. *accounturi* „cont de utilizator (online)” şi s.m. cu pl. *accounți* „manager de client într-o companie”; *antemergător* s.n., pl. *antemergătoare* „vehicul care merge înaintea unei coloane oficiale sau a unei ambulanțe; aparat cu roți şi bară de susținere, care facilitează deprinderea mersului la copii, prin împingerea sa” şi s.m., pl. *antemergători* „persoană care merge (într-un vehicul) înaintea unei coloane oficiale sau a unei ambulanțe”; *comunicator* s.m. şi *comunicatoare* s.f. au sensul „persoană care are rolul de a transmite oficial mesaje din partea unei organizații, a unei instituții etc.”, iar *comunicator* s.n. (pl. *comunicatoare*) are sensul „dispozitiv electronic care permite comunicarea la distanță, folosind diverse tehnologii”; *dezumidificator* s.n./s.m., pl. *dezumidificatoare* (n.) şi *dezumificatori* (m.) „aparat pentru reducerea umidității aerului dintr-o încăpere” şi doar masculin, pl. *dezumidificatori*, pentru sensul „săculeț care absoarbe umiditatea din haine”; s.f. *RV* (format prin abreviere), fără formă de plural, are sensul „realitate virtuală”, iar s.n. *RV* (format prin abreviere de la engl. *recreational vehicle*), cu pl. *RV-uri*, înseamnă „rulotă de lux”.

La substantivul *ad* „reclamă pe o pagină de internet” se înregistrează variația între pluralul cu desinența *-uri* (*ad-uri*) şi o formă de plural care păstrează şi desinența din engleză, *ads-uri*.

BDD-A31565 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:49:37 UTC)

5. CONCLUZII

Pe baza cercetării cantitative a unui corpus de peste 960 de substantive recent atestate în limba română, se pot face câteva observații privind morfologia nominală:

– la masculin, tiparul cel mai productiv, de departe, este Ø – *i* devocalizat;

– la feminin, cel mai productiv tipar este *ă – e*, care cuprinde şi foarte multe substantive derivate cu sufixe moționale; este urmat de tiparul flexionar *e – i*, apoi *ie – iĭ, ă – i* şi *e – e*; tiparul *Ø – le* este foarte puțin productiv (două substantive, ambele derivate cu sufixul *-ea*);

– la neutru, desinența *-uri* este mai productivă, fiind preferată pentru multe împrumuturi; se confirmă astfel observațiile cuprinse în Croitor 2009 şi Pană Dindelegan 2009, bazate pe alt inventar;

– observațiile cantitative arată că o sursă importantă de substantive recent atestate este reprezentată de derivare şi compunere (mai ales cu sufixoide şi prefixoide), care sporesc numărul substantivelor din clasele morfologice tradiționale; în general, xenismele tind să fie adaptate sistemului morfologic (mai ales că *Inventarul* nu este unul normativ, ci cuprinde diverse forme întâlnite pe internet).

BIBLIOGRAFIE

Croitor 2009 = Blanca Croitor, „Dinamica flexiunii substantivale, reflectată în DOOM[2]", în: *Dinamica limbii române actuale. Aspecte gramaticale şi discursive*, coord. Gabriela Pană Dindelegan, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2009, p. 33–58.

DCR_3 = Florica Dimitrescu (coord.), Alexandru Ciolan, Coman Lupu, *Dicționar de cuvinte recente*, ediția a III-a, Bucureşti, Editura Logos, 2013.

DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti", Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2009.

DLRLC = *Dicționarul limbii române literare contemporane* (sub direcția prof. univ. Dimitrie Macrea şi acad. Emil Petrovici). Volumul I: *A*–C, 1955; volumul al II-lea: *D–L*, 1956; volumul al III-lea: *M–R*, 1957; volumul al IV-lea: *S–Z*, 1958, [Bucureşti], Editura Academiei.

ICSO = Ana-Maria Barbu, Blanca Croitor, Anabella-Gloria Niculescu-Gorpin, Carmen-Ioana Radu, Monica Vasileanu, *Inventar de cuvinte şi sensuri noi atestate în mediul online (ICSO), 1,* Bucureşti, Editura Academiei Române, 2020.

MDN = Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, ediția a II-a, Bucureşti, Editura Saeculum, 2000.

Pană Dindelegan 2009 = Gabriela Pană Dindelegan, „Trăsături flexionare ale substantivului în româna actuală", în: *Dinamica limbii române actuale. Aspecte gramaticale şi discursive*, coord. Gabriela Pană Dindelegan, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2009, p. 3–32.

BDD-A31565 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:49:37 UTC)

INFLECTIONAL PROPERTIES OF SOME RECENTLY ATTESTED NOUNS

(Abstract)

In this article we make some quantitative remarks on the inflection of recent nouns from Romanian language, based on an inventory of more than 960 nouns taken from *Inventar de cuvinte şi sensuri noi atestate în mediul online (ICSO, 1)* [Inventory of words and meanings newly attested in online contexts, ICSO, 1], published by the Romanian Academy in 2020. We show that the most productive morphological patterns are: *Ø – i* (unvocalized) for masculine nouns; for feminine nouns, the most productive patterns are *ă – e* and *e – i*, followed by *ie – iĭ, ă – i*, *e – e* and *Ø – le;* for neuter nouns, the most productive ending is *-uri* (preferred by many borrowings). Our data confirm the observations previously made in Pană Dindelegan 2009 (which were based on a different corpus of nouns).

Cuvinte-cheie: substantive, desinențe, flexiune, variație morfologică, cuvinte recente
Keywords: nouns, desinences, inflection, morphological variation, recently attested words

Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13
blanca.croitor@lingv.ro

BDD-A31565 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:49:37 UTC)